

Cliëntparticipatie transitie jeugdzorg

*Transitie kan niet
zonder de stem van
jongeren én ouders*

Expertisecentrum
voor jeugd, samenleving
en ontwikkeling

340018

Foto: Pim Mul

Cliëntparticipatie transitie jeugdzorg

Transitie kan niet zonder de stem van jongeren én ouders

De inbreng van cliënten is onmisbaar in de aanloop naar de transitie jeugdzorg. Daarvan zijn bestuurders en beleidsmakers van de gemeentes in de regio Midden Holland overtuigd. De laatste maanden zijn daarom met ondersteuning van JSO verschillende bijeenkomsten georganiseerd waar ouders en jongeren hun wensen en zorgen konden uiten. Met stip op 1: **Luister naar ons!**

Wat is er gebeurd met de inbreng van ouders en jongeren? Hebben hun wensen en hun zorgen een plek gekregen in de plannen? In deze brochure komen verschillende betrokkenen aan het woord. Wethouders, ambtenaren, maar ook een moeder en twee jongeren. Zij vertellen over de participatie van cliënten, hoe belangrijk dat is en wat ermee gedaan wordt.

We wensen je veel leesplezier!

'We gaan ruimte maken voor maatwerk'

Jan Verbeek, wethouder van de gemeente Zuidplas en trekker van de transitie jeugdzorg vanuit de stuurgroep Sociaal Domein namens de regio Midden Holland

'De gemeentes in de regio Midden Holland hebben gezamenlijk een visie ontwikkeld op het sociaal domein. De transitie van de jeugdzorg maakt daar deel van uit. Die visie vormt de basis, dat is ons vertrekpunt. Daar hebben we vervolgens het concept-beleidskader op gebaseerd. Dat is naar verschillende betrokkenen gestuurd waaronder ook cliëntenorganisaties. Tijdens de tweedaagse conferentie in september jl. is dat concept besproken door cliënten en instellingen en van advies voorzien. Alle reacties zijn verwerkt in een **definitief beleidskader** dat nu ter goedkeuring bij alle gemeenteraden ligt.'

'De zorg wordt dicht bij de jeugd georganiseerd, dat is het uitgangspunt van de aanpak in Midden Holland'

Zorg dichtbij

'De zorg wordt dicht bij de jeugd georganiseerd, dat is het uitgangspunt van de aanpak in Midden Holland. De zorg vindt zoveel mogelijk plaats op de plekken waar kinderen en jongeren toch al komen, zoals de peuterspeelzaal en de school. Jongeren en hun ouders gaan straks langs zo min mogelijk loketten. Instellingen zullen samenwerken om samen één aanbod te leveren.'

'We gaan met z'n allen om tafel om antwoord te vinden op de vraag van een jongere of een gezin. Jongeren en ouders hoeven dan niet elke keer opnieuw hun verhaal te vertellen. Eén gezin, met één plan en met één regisseur die zolang als dat nodig is met het gezin meeloopt. Dat is wat cliënten willen en dat willen de gemeentes ook.'

'Ik probeer me te verplaatsen in de mensen die zorg nodig hebben en ga af en toe op huisbezoek'

Luister naar ons!

'Ik heb de afgelopen tijd veel gepraat met en geluisterd naar cliënten in de jeugdzorg en naar ouders. 'Luister naar ons!', zeggen ze allemaal. 'Praat niet over ons, maar met ons'. Ik neem dat heel serieus en ga zelf regelmatig in gesprek met cliënten. Ik probeer me te verplaatsen in de mensen die zorg nodig hebben en ga af en toe op huisbezoek. Morgen bijvoorbeeld bij een moeder met een zoon die zijn rolstoel met zijn hoofd bestuurt, omdat hij verder niks kan. Maar die jongen komt overal. Dat maakt me nieuwsgierig: 'waar lopen die jongen en zijn ouders tegenaan?', 'wat komen ze tegen en welke ondersteuning hebben ze nodig?'. Ik stimuleer zoveel mogelijk mensen binnen de gemeente om goed om zich heen te kijken en te luisteren. 'Ga eens aan de andere kant van de tafel zitten', raad ik hun aan. Zo breng je de werkelijkheid dichterbij.'

'Eén gezin, met één plan en één regisseur'

Maatwerk

'Natuurlijk kunnen we niet voor elk individu, voor iedere jongere, zijn of haar ouders apart beleid maken. Wat we wel kunnen doen, is in het beleid ruimte laten voor individuele verschillen, voor maatwerk!' 'Ik maak me zorgen om de financiën, we moeten meer doen met minder geld. En hoeveel minder weten we nog niet eens exact.'

Maar ik zie vooral ook kansen voor de inhoud van de jeugdzorg. Ik denk dat we veel winst kunnen boeken door de zorg veel dichterbij de cliënt te organiseren. En ik denk dat we vooral ook meer kunnen betekenen voor jongeren vanaf 18 jaar. Nu staan ze vaak plots buiten na een verblijf van jaren in een instelling.

Ze moeten dan alles nog regelen: inkomen, dagbesteding, huisvesting. Door meer samenwerking en een integrale aanpak kunnen we al tijdens het verblijf in de instelling aan de slag met hun toekomstperspectief. Jongeren staan zo niet langer met lege handen als ze 18 jaar worden. Het uitgangspunt zal zijn: zo normaal mogelijk. Ik denk dat we daar echt heel veel mee gaan opschieten.'

'Goed beleid maak je samen'

Fietje Schelling, adviseur bij JSO.

JSO ondersteunt jongeren en ouders om hun stem te laten horen.

'Echt rekening houden met jongeren en ouders. Dat is waar de transitie kansen voor biedt. Nu is het vaak een wirwar: veel regels, veel instellingen en steeds een andere professional. Hoe het precies zit en bij wie ze terecht kunnen voor hulp is vaak onduidelijk.'

'De zorg kan veel dichterbij de cliënt georganiseerd worden omdat de gemeente veel dichterbij staat dan de provincie'

'Ouders en jongeren hebben behoefte aan één iemand die de weg wijst en bij ze blijft in het hele proces. Nu de jeugdzorg naar de gemeentes gaat, is de kans daarop veel groter. De zorg kan veel dichterbij de cliënt georganiseerd worden omdat de gemeente veel dichterbij staat dan de provincie.'

'De gemeente kan zorgen voor een integraal aanbod'

Kansen

'Vooraf ook voor jongeren van 16 jaar en ouder die zorg nodig hebben biedt de transitie kansen. Deze jongeren hebben vaak ondersteuning nodig op meerdere terreinen: school, huisvesting, vrijetijdsbesteding, sociale contacten. Tot nu toe was het aanbod voor deze jongeren erg versnipperd omdat de provincie te ver van hen af staat. De gemeente kan echt zorgen voor een integraal aanbod.'

'De gemeentes in Midden Holland laten zien dat zij jongeren en ouders serieus nemen. Zij hebben elkaar inmiddels verschillende keren ontmoet in panelgesprekken. Uitkomsten van die gesprekken zijn meegenomen in het beleidskader dat de gemeentes met elkaar gemaakt hebben.'

Kijk goed om je heen

'Het is belangrijk dat beleidsmakers en bestuurders weten waar het echt om gaat. Dat willen ze ook graag. Waar lopen jongeren en ouders tegenaan, wat kan hen helpen? Ik adviseer mensen binnen gemeentes om goed om zich heen te kijken en rond te vragen in hun eigen omgeving. Iedereen heeft wel een vriend, collega of kennis die weer iemand kent die contacten heeft met jeugdzorg, een gehandicapt kind heeft, ervaringen heeft met de jeugd-ggz, dakloos is. Maak daar gebruik van, zo kom je van de papieren werkelijkheid in de echte wereld.'

'Waar lopen jongeren en ouders tegenaan, wat kan hen echt helpen?'

'Ik geloof erg in wat tegenwoordig 'co-creatie' heet. Het betekent in dit geval heel simpel dat goed beleid alleen gemaakt kan worden samen met ouders en jongeren. Zij weten immers wat belangrijk is, zij zijn de deskundigen in dit transitieproces. Betrek hen dus in het hele proces, ook in de uitvoering.'

Beleid en praktijk

'Wat de aanpak in Midden Holland echt bijzonder maakt zijn de ambassadeurs. Dat zijn ervaringsdeskundigen die in contact staan met ambtenaren, degenen die het beleid maken. Beleid en praktijk zijn zo heel direct gekoppeld. JSO zorgt ervoor dat de ambassadeurs hun rol goed kunnen vervullen door workshops aan te bieden. Ook stimuleren wij ouders en jongeren om als ervaringsdeskundige actief te zijn in de jeugdhulp. Zij kunnen actief worden als belangenbehartiger (voorlichter, adviseur) of als ondersteuner (lotgenoot, maatje). Om die rol goed te kunnen invullen wil JSO samen met anderen trainingen ontwikkelen.'

De panelgesprekken met ouders en jongeren hebben 6 adviespunten opgeleverd voor gemeentes. De komende tijd zal blijken wat er van die punten daadwerkelijk in de beleidsplannen terechtgekomen is.

6 adviezen van jongeren en ouders aan gemeentes

1. Toekomstperspectief – bied zo snel mogelijk duidelijkheid over het verloop van het traject - en richt de hulpverlening op een zo zelfstandig mogelijk leven.
2. Procedures en dossiervorming – maak het zo eenvoudig mogelijk, met zo min mogelijk mensen - en bied ruimte voor eigen inbreng van jongeren en ouders in het dossier.
3. Bejegening en ondersteuning – kijk onbevooroordeeld en positief naar de situatie van jongeren en ouders.
4. Zo normaal mogelijk – creëer een zo normaal mogelijk opgroei- en opvoedklimaat, gericht op een zo normaal mogelijke ontwikkeling.
5. Maatwerk – wees flexibel en sluit aan bij de behoefte en leefwereld van het gezin.
6. Ons kind, ons plan – richt de hulp waar mogelijk op het hele systeem rondom de jeugdige.

Wat vinden jongeren en ouders belangrijk?

In verschillende bijeenkomsten hebben jongeren en ouders hun wensen voor de transitie aangegeven. Die wensen zijn samengevat in 10 punten.

1. Jongeren en ouders hebben recht op goede (deskundige) en passende zorg
2. Eén organisatie, een goed eerste contact en één vast aanspreekpunt
3. Jongeren en ouders willen meedenken, meepraten en meebeslissen
4. Nazorg
5. Dezelfde regels of eenduidigheid
6. Privacy
7. Gemeentes moeten goed samenwerken met andere gemeentes
8. Gemeente moet kennis van zaken hebben
9. Niet zelf het wiel uitvinden
10. Kwaliteit van de hulp

Over deze tien punten zijn er door jongeren en ouders filmpjes gemaakt.

Bekijk de filmpjes via de [JSO-website](#) (onder Publicaties, Multimedia, Wat vinden jongeren en ouders belangrijk).

‘Met elkaar staan we voor goede jeugdhulp in onze regio’

Marion Suijker, wethouder Gouda, nam de Flessenpost van het jeugdwerzijnsberaad in ontvangst

‘Het is belangrijk dat de stem van jongeren gehoord wordt in de transitie jeugdzorg. We gaan het systeem verbeteren en daar moeten jongeren en ouders van profiteren. Zij zijn degenen voor wie wij beleid maken.’

‘Niet alleen óver jongeren praten, maar vooral ook mét jongeren’

Praten mét jongeren

Marion Suijker is een van de wethouders in Nederland die de Flessenpost [zie pagina 7] van het Jeugdwerzijnsberaad in ontvangst nam. ‘Ik deed dat graag’, zegt zij. ‘Ik vind het namelijk echt heel goed dat jongeren zelf het initiatief genomen hebben. Dat stimuleren wij ook in de transitie. Verder vind

ik het belangrijk om niet alleen óver jongeren te praten, maar vooral ook mét jongeren. Zij moeten profiteren van de veranderingen.’
‘Met de Flessenpost hebben jongeren hun zorgen onder onze aandacht willen brengen. Dat is gelukt. Jongeren zijn bijvoorbeeld bang dat goede professionals zullen verdwijnen vanwege de bezuinigingen. Ik begrijp die zorg en wil me ook absoluut hard maken voor de kwaliteit van de professionals in de jeugdzorg. Dat is een belangrijk speerpunt in ons beleid.’

Gelijke kansen

‘Een andere zorg uit de Flessenpost gaat over gelijke kansen. Jongeren zijn bezorgd dat het straks uitmaakt waar je woont of je goede zorg krijgt.

Ik kan uiteraard niet voor het hele land spreken, maar de negen gemeentes in de regio Midden Holland werken intensief samen om dit te voorkomen. Met elkaar staan we voor goede zorg voor alle jongeren in onze regio.’

‘Ouders en jongeren willen één regisseur die met hen meeloopt.’

‘Goede zorg is integrale zorg. Daar vragen jongeren en ouders om. Ze willen niet langer acht hulpverleners, maar één regisseur die met hen meeloopt. Wij als gemeentes kunnen die behoefte alleen maar ondersteunen. Hij sluit aan bij hoe wij de zorg graag willen organiseren. Daar gaan we dan ook ons uiterste best voor doen.’

Flessenpost

Jongeren zijn bezorgd over de transitie jeugdzorg. Het Jeugdwerzijnsberaad heeft de zorgen gebundeld en als Flessenpost aangeboden aan alle wethouders jeugd in Nederland. Dit zijn de 10 belangrijkste zorgen van jongeren:

Zorg 1 - Veiligheid | Bezuinigingen zorgen voor vollere groepen en een hogere werkdruk. Hoe wordt onze veiligheid gewaarborgd? Wij zijn bezorgd over het feit dat door de bezuinigingen groepen moeten sluiten en/of groepen worden samengevoegd.

Zorg 2 - Gelijke kansen | Iedere gemeente organiseert de zorg naar eigen inzicht. Dit zorgt voor versplintering en ongelijkheid. Zijn de kansen van jongeren overal gelijk?

Zorg 3 - Informatievoorziening | Voor jongeren die nu in zorg zijn bij de verschillende organisaties voor jeugd- en opvoedhulp is er veel onduidelijk. Hoe worden wij als jongeren geïnformeerd? De huidige onduidelijkheid zorgt voor veel onrust.

Zorg 4 - Goede professionals | Ervaren mensen uit de jeugdzorg verlaten de jeugdzorg of worden vervangen door onervaren (vaak goedkopere) mensen. Wij vinden het belangrijk dat mensen met voldoende ervaring en opleiding ons begeleiden.

Zorg 5 - Netwerk | In de plannen wordt veel gesproken over de inzet van het eigen netwerk. We hebben niet allemaal een netwerk of familie die er voor ons is en onze netwerken zijn soms kwetsbaar.

Zorg 6 - Ambulante hulp | Niet alle problemen kunnen worden opgelost met preventieve en ambulante hulp. Ook voor jongeren die niet meer thuis kunnen wonen en gespecialiseerde hulp nodig hebben moet voldoende aandacht zijn!

Zorg 7 - Nazorg | Bij het verlaten van de jeugdzorg loopt het vaak mis. Organiseer goede nazorg en een goed vertrektraject.

Zorg 8 - Korte trajecten | Gaan gemeenten goedkopere zorg inkopen waardoor jongeren kortere trajecten krijgen die wellicht niet voldoende zijn? We zijn bang voor nog meer wisselingen in hulpverleners/woonplekken/instanties dossiers. Vergeet de zwaardere zorg niet tijdens de transitie!

Zorg 9 - Inspraak | Waar kunnen wij straks terecht met overkoepelende vragen? Hoe worden budgetten voor participatie vrijgemaakt en verdeeld?

Zorg 10 - Onszelf | Overal wordt gestart met *proeftuinen* en *pilotprojecten*. Wij zijn geen experiment!!

Gabriel heeft zojuist de Flessenpost aangeboden aan Marion Suijker

‘Als je niet meepraat, heb je ook geen invloed’

Gabriel Gomes Barros is 14 jaar en heeft de Flessenpost aangeboden aan wethouder Suijker van Gouda. Gabriel is actief in de cliënten- en jongerenraad van Stek jeugdzorg waar hij ook woont.

‘Ik vind ‘t heel belangrijk dat jongeren participeren en ik doe dat binnen Stek. Dan kan je meepraten over hoe problemen aangepakt moeten worden. Als je niet meepraat heb je ook geen invloed.’

Een stem voor jongere

De Flessenpost is een idee van het **Jeugdwerzijnsberaad**. Dit is een samenwerkingsverband van alle jongerenraden in de jeugdzorg. Zij vinden dat wij als jongeren een stem moeten hebben in de transitie jeugdzorg. Omdat ik heel actief ben in de cliënten- en jongerenraad van Stek hebben ze gevraagd of ik de Flessenpost wilde aanbieden aan de wethouders van Rotterdam, Krimpen en Gouda. Wethouder Suijker van Gouda zei dat ze ‘t goed vond dat jongeren zo betrokken zijn bij de transitie. Ze beloofde een keer te komen kijken bij Stek.’

‘Ze moeten leefgroepen echt niet te groot en te vol maken want dan komen er problemen’

Zorgen van jongeren

‘In de Flessenpost staan 10 zorgen [zie volgende pagina] van jongeren. Zorgen waar gemeentes rekening mee moeten houden. Ik maak me het meeste zorgen om de veiligheid. Je moet leefgroepen echt niet te groot en te vol maken want dan komen er problemen. Ik hoop dat gemeentes kiezen voor het beste en niet voor het goedkoopste.’

‘Bij het overhandigen van de Flessenpost vertelde ik dat hier de belangrijkste 10 punten op stonden waar jongeren zich zorgen over maakten. En ik vertelde dat wij hopen dat ze daar rekening mee willen houden. Kijk, het goeie van zelf die post aanbieden, is dat de wethouder later nooit kan zeggen dat hij of zij het niet ontvangen heeft. Dat kan met een mail bijvoorbeeld wel.’

‘De vraag van cliënten moet leidend zijn’

Wim Oskam, beleidsmedewerker Jeugd van de gemeentes Ouderkerk en Nederlek

‘Het allerbelangrijkste in de transitie vind ik dat we de eigen kracht van mensen meer benutten. Om dat goed te doen, moeten we willen weten hoe ze naar hun eigen situatie kijken. Nu wordt er nog veel te weinig geluisterd. Er is een cultuur ontstaan waarin beleidsmakers denken te weten wat goed is voor hulpvragers. Dat is toch de omgekeerde wereld. Ik ben daar erg van geschrokken. En ik ga echt mijn best doen om dat te veranderen.’

‘We moeten de eigen kracht van mensen meer benutten’

Zo normaal mogelijk

‘Ik hoop dat we de transitie Jeugdzorg kunnen gebruiken om voor iedere jongere een totaalplaatje te maken. Het uitgangspunt moet zijn: ‘zo normaal mogelijk’. Dat geldt ook voor jongeren die in een voorziening geplaatst worden. Van begin af aan moet duidelijk zijn dat het doel terugkeer is, terug naar een ‘zo normaal mogelijke situatie’. En voor de een duurt het langer voor dat doel bereikt is dan voor de ander. Dat betekent dat de ‘knip’ verdwijnt die er nu is zodra een jongere 18 jaar wordt. De vraag moet zijn wat een jongere nodig heeft om een zelfstandig en onafhankelijk leven te leiden. Kan hij werk vinden of is er eerst nog een opleiding nodig, waar zou hij kunnen wonen, hoe brengt hij z’n vrije tijd door? De leeftijd doet er dan niet toe.’

‘De cliënt is de baas over wat er gebeurt’

Wim Oskam en Jacomien Rijnveld spreken elkaar geregeld

Opdracht

‘De grootste uitdaging voor ons als gemeente is open te staan voor cliënten. Hun vraag moet leidend zijn. We moeten af van de regels en de procedures, weg met de checklists en de productenboeken. We moeten de krampachtigheid durven los te laten. Dat zie ik als de belangrijkste opdracht.’

‘De cliënt is de baas over wat er gebeurt. Zo zou het moeten zijn, maar zo voelt het absoluut niet meer. In mijn gesprekken met ambassadeur en ervaringsdeskundige Jacomien blijkt dat elke keer weer. Ik vind dat heel erg.’

Praktijk

‘Ik vind het prettig dat er ambassadeurs zijn. Hierdoor krijgen wij ambtenaren een veel beter beeld van de praktijk. Ik maak me nog wel zorgen hoe we dat nu terug gaan koppelen naar het beleid. Hoe komen we van de persoonlijke verhalen naar de uitvoeringspraktijk? Dat is de grote vraag. En daar lig ik wel eens wakker van.’

‘Ik hoop en verwacht dat de cliënten in beeld zullen blijven. De panelgesprekken die JSO organiseert zijn daar een heel goede vorm voor. Die verliepen zo soepel. Ik was oprecht verbaasd over wat mensen wilden en durfden te vertellen in een vreemde groep. Dat geeft wel aan dat de behoefte om gehoord te worden enorm is.’

‘Eindelijk kan ik mijn verhaal vertellen’

Jacomien Rijnveld, ambassadeur in de transitie Jeugdzorg. Regelmatig heeft ze een gesprek met beleidsambtenaar Wim Oskam. Als moeder van drie kinderen met een beperking is Jacomien ervaringsdeskundige in de jeugdhulp.

‘Toen ik een oproep zag om ervaringen met de jeugdhulp uit te wisselen, heb ik gereageerd. Op een avond ging ik samen met andere ouders en jongeren in gesprek met wethouders en ambtenaren. Wij vertelden en zij luisterden. Heel fijn was dat.’

Niemand luistert

‘Mijn oudste zoon is 28 en hij woont in een woonvorm van Gemiva. Dat gaat prima. Mijn dochter van 24 woont na veel omzwervingen nu op een zorgboerderij, samen met haar man. We hebben heel veel problemen met haar gehad en er was niemand die ons echt hielp. Ze heeft nu gelukkig haar draai gevonden. Haar kind, mijn kleindochter, is uit huis geplaatst toen ze heel klein was. Ook dat is een heel nare periode geweest waarin ik steun nodig had en die niet kreeg. Er werd weer niet naar ons geluisterd, er werd over ons beslist. Mijn jongste dochter is 18 en woont nog thuis. Ook zij heeft veel ondersteuning nodig en ook dat gaat moeizaam. Ze volgt een mbo niveau 3-opleiding en dan denken ze dat ‘t allemaal wel vanzelf gaat. Dat is dus niet zo en dat vertellen wij keer op keer. Maar het lijkt erop dat niemand het hoort.’

‘Zeg waar ‘t op staat, ook al is de boodschap niet leuk’

Het dossier

‘Ik heb tijdens de bijeenkomsten ook verteld over mijn problemen met ons dossier. Het is belangrijk dat er dossiers zijn, maar het kan ook tegen je werken. Alle informatie blijft erin staan, ook de oude koek. En dan worden er dus beslissingen genomen op basis van achterhaalde informatie. Dat is echt heel vervelend.’

‘Het is heel goed dat ik en andere cliënten eindelijk ons verhaal eens konden vertellen. Ik vind ‘t belangrijk dat er eerlijk met ons wordt omgegaan. Zeg waar ‘t op staat, ook al is de boodschap niet leuk. En vertel ouders en cliënten waar ze recht op hebben. Als ze mij hadden verteld dat ik ons dossier mocht inzien, had ik dat gedaan. En dat had een hoop ellende kunnen voorkomen.’

Ambassadeur

‘Na de bijeenkomst ben ik ambassadeur geworden. Een ambassadeur is een ervaringsdeskundige die zijn of haar ervaringen vertelt aan de mensen die het beleid moeten maken. Als ambassadeur ben ik ‘gekoppeld’ aan Wim Oskam, beleidsambtenaar bij de gemeente Ouderkerk. Ik spreek hem geregeld. Dat zijn fijne gesprekken; hij is echt geïnteresseerd. Ik hoop dat hij wat kan doen met wat ik hem vertel.’

‘Jongeren in de ggz moet je actief benaderen’

Petra van Buren, directeur Zorgvragersorganisatie GGZ Midden Holland (ZOG MH)

‘ZOG MH behartigt de belangen van de cliënten in de geestelijke gezondheidszorg, inclusief de verslavingszorg en maatschappelijke opvang. Jongeren in de ggz zijn moeilijk te bereiken. Dat is ook wel te begrijpen. Jongeren die met de ggz te maken krijgen, zitten niet lekker in hun vel, zijn daardoor vooral met zichzelf bezig en zullen niet gauw naar buiten treden. Zodra ze zich wat beter voelen, willen ze dat alles zo snel mogelijk weer normaal is.’

Liever een pizza-overleg dan een ronde-tafelconferentie

‘Er is een cliëntenraad GGZ kinderen en jeugd (Rivierduinen). Maar ook de jongeren die hier in zitten, zijn geen vergadertijgers. Als wij vragen hebben, moeten we hen gericht benaderen. En dan moeten we het ook aantrekkelijk maken om mee te doen. Dus liever een pizza-overleg dan een ronde-tafelconferentie. Uit de gesprekken met deze jongeren komt een aantal zaken duidelijk naar voren.’

Help mij de beste hulp voor mij te vinden en vorm te geven

‘Ggz-jongeren willen serieus genomen worden en zelf keuzes kunnen maken. Het is hún leven en daar willen ze zelf vorm aan kunnen geven. En jongeren willen ook tempo. Ze willen snel weten wat er aan de hand is en wat eraan gedaan kan worden. Het liefst willen ze zorg dicht bij huis, zodat ze niet heel ver hoeven reizen. Ook willen ze graag dat de school betrokken wordt in de aanpak, zodat bijvoorbeeld therapie en onderwijs gecombineerd kunnen worden. Ze willen dat beslissingen in overleg met henzelf genomen worden. Of zoals een van de jongeren zei: help mij de beste hulp voor mij te vinden en vorm te geven.’

Het is een uitdaging om ook zwerfjongeren een stem te geven in de transitie jeugdzorg

‘Het was een grote wens van ons om de groep zwerfjongeren beter in beeld te krijgen. Met JSO hebben we een aantal projecten uitgevoerd met en voor zwerfjongeren. Dankzij de samenwerking met verschillende partijen is dat gelukt. In de regio Midden Holland worden nu alle zwerfjongeren geregistreerd bij de GGD. Ook werkten we samen om jongeren een stem te geven in de transitie jeugdzorg. In panelgesprekken hebben jongeren hun wensen naar voren gebracht en die zijn aangeboden aan de gemeentes.’

Gemotiveerd houden

‘Gemeentes zullen actief op zoek moeten naar de stem van ggz-jongeren. Ze zouden bijvoorbeeld een regionaal platform Jeugd kunnen organiseren en ervoor kunnen zorgen dat ook de ggz-jongeren en (ex-)zwerfjongeren daarin vertegenwoordigd zijn. En vervolgens zullen ze vormen moeten vinden om de jongeren gemotiveerd te houden. Zomaar af en toe aanschuiven bij een overleg is voor deze groep niet de beste vorm.’

‘Er werd echt goed geluisterd en er waren ook mensen die dingen opschreven’

‘Soms maak ik me zorgen’

Bart van den Berg, woont in een woonvorm van Gemiva SVG Groep. Hij werkt in de Attent-supermarkt van Gemiva in Ammerstol en bij het centraal bureau van Gemiva (Gemivraag). Bart heeft een licht verstandelijke beperking. Samen met andere lvb'ers maakte hij in een panelgesprek zijn wensen en zorgen kenbaar. Bart is bovendien ambassadeur in de transitie jeugdzorg en heeft vanuit die rol regelmatig gesprekken met een ambtenaar.

Waarom deed je mee aan het gesprek?

‘Ik vind 't belangrijk om mee te werken aan de tijd die komen gaat. Soms maak ik me zorgen en daarom wil ik m'n stem laten horen.’

Waar maak je je zorgen over?

‘Ik ben bang dat onze club Samsam zal verdwijnen. Daar kunnen we elkaar ontmoeten, wat drinken en activiteiten doen. Die club is echt heel belangrijk voor ons.’

Wat is verder belangrijk voor jou en je vrienden?

‘De club natuurlijk en het liefst zou ik willen dat er weer een disco kwam. Verder zou 't leuk zijn als er meer winkels in de stad komen. Nu zijn er veel lege panden en dat is zonde. Het zouden bijvoorbeeld winkels kunnen zijn waar mensen met een beperking werken. Een restaurant of een supermarkt. Ik werk zelf ook in een supermarkt in Ammerstol. Daar werken alleen mensen met een beperking en dat loopt hartstikke goed.’

Je hebt ook deelgenomen aan een grote bijeenkomst op 4 september. Hoe ging dat?

‘Er waren ook ouders van verschillende instellingen. En er waren wethouders en andere mensen van de gemeentes. We konden in een groepje onze mening vertellen.’

Had je het gevoel dat er naar je geluisterd werd?

‘Ja, er werd echt goed geluisterd en er waren ook mensen die dingen opschreven. Ik zou in de toekomst wel vaker aan dit soort bijeenkomsten willen deelnemen. Praten met de gemeente en met andere jongeren is echt nuttig. Wij kunnen veel tips geven.’

Wat zijn je verwachtingen voor de toekomst?

‘Het zou goed zijn als er een cliëntenraad komt met jongeren uit verschillende instellingen en voorzieningen voor mensen met een beperking. Ik hoop dat de gemeente wil meewerken en ruimte biedt.’

'De inbreng van cliënten heeft ons veel opgeleverd'

Corina van Ipenburg, tot 1 januari 2014 ambtelijk projectleider van de transitie Jeugdzorg

'Het is onmogelijk om de transitie jeugdzorg vorm te geven zonder de cliënten. Zij zijn degenen voor wie we het doen. Zij kunnen helpen ideeën te ontwikkelen en plannen te maken. Het is de uitdaging om te laten zien dat de ideeën handen en voeten krijgen in de uitvoeringspraktijk.'

Wat gaat er nu mis in de praktijk?

'Neem bijvoorbeeld de ouders van een jongen met een rugzak, een persoonsgebonden budget (pgb). Om dit te krijgen, moest er vanuit school en vanuit jeugdzorg voor hetzelfde kind, dezelfde diagnose gesteld worden. Niet echt handig voor het gezin. En het brengt ook onnodig dubbele kosten met zich mee. We proberen nu met de samenwerkingsverbanden van het onderwijs één toegang tot hulp en steun te organiseren.'

Krijgen ouders nu het gevoel dat er naar hen geluisterd wordt?

'Misschien niet direct, want het klinkt nog steeds heel erg ambtelijk. En het duurt wel een paar jaar voor de verandering een feit is. Het is dus de kunst aan ouders en jongeren duidelijk te maken dat we wel degelijk naar hen luisteren, maar dat verandering tijd kost.'

Hoe belangrijk is de stem van cliënten?

'De inbreng van cliënten heeft ons veel opgeleverd. Zo weten we dat alle cliënten één toegang willen tot alle zorg. Weg met de loketten! Verder moeten we met z'n allen echt goed gaan luisteren naar wat cliënten willen. Wat kan hen helpen hun situatie te verbeteren? Daarbij moeten we vooral ook gebruik maken van de eigen kracht van mensen. We zullen ons moeten afvragen wat ouders en de omgeving zelf kunnen als een kind zorg nodig heeft. En daarbij zullen we moeten accepteren dat zij het tempo en de route bepalen. En die kunnen afwijken van wat de professionals voor ogen hadden. Maar door te hard te lopen ondermijn je de eigen kracht van mensen. Ik hoor ouders nu vaak al verzuchten: Wat heerlijk dat er eindelijk geluisterd wordt en dat ik ondersteund word in hoe ik 't wil.'

Waarom vind jij persoonlijke contacten zo belangrijk?

'Als projectleider van de transitie heb ik ingezet op persoonlijke contacten. Onder het genot van een kop koffie vertellen mensen een ander verhaal dan tijdens een forum. Zo is ook het idee voor de ambassadeurs ontstaan. Alle ambtenaren die zich bezighouden met de transitie jeugdzorg, hebben een maatje buiten de deur. Dit zijn vooral ouders met ervaringen in de jeugdzorg.'

Wat was de rol van JSO in de participatie van cliënten?

'JSO heeft ons geholpen de cliënten goed in beeld te krijgen. Zij ondersteunen cliëntenraden en weten waar we hen kunnen vinden. Er zijn panelgesprekken georganiseerd waar verschillende groepen cliënten aan het woord kwamen. En de ambtenaren die een ambassadeur aan zich gekoppeld kregen, zijn door JSO voorbereid op die rol. Dat is heel steunend in dit proces.'

Datum uitgave: Februari 2014
Uitgever: JSO Expertisecentrum voor jeugd, samenleving en ontwikkeling
Tekst: Yolenthe van Ree, schreef - een nieuw verhaal
Foto's: Robert Minderman
Eindredactie: Fietje Schelling, adviseur JSO
info@jsso.nl
www.jsso.nl

